

دانشگاه یزد

دانشکده علوم

گروه شیمی

پایاننامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

شیمی فیزیک

عنوان:

بررسی اثر گونه‌ی سوم و محاسبه ضریب دوم ویریال گاز F_2 با استفاده از سطح

نظری QCISD(T)/aug-cc-pVTZ

استاد راهنما:

دکتر محمد رضا نور بالا

استاد مشاور:

دکتر منصور نمازیان

پژوهش و نگارش:

نجمه محمود آبادی

شهریور ماه ۹۰

تعدیم:

خدای را بسی سپکرم که از روی کرم، پدر و مادری هر بان و فدا کار
نصیشم ساخت تا دسایه بی درخت پر بار وجودشان بیاسایم و از ریشه بی
آن هاشاخ و برگ کلیرم.

حال از روی سپس و قدردانی این پژوهش را تعدیم می کنم به
هر بانی های پدر و مادر عزیزم
که وجودشان دلیلی بر بودنهم و نامشان تلاج افتخاری است بر سرم

مشکر و قدردانی

از سعی توای دل چ کشاید که در این راه
بی رهبر توفیق، همانا توان رفت

بی یاری دولت توان شد به ره عشق
کاین بادیه راهی است که تنها توان رفت

مشکر و سپاس بی کران پروردگار یکتارا که هستی مان بخشید و خوش چینی از طریق علم و معرفت را روز یکان
ساخت. اکنون که به یاری و الطاف ایزد منان، گامی اندک در راه ت حصیل دانش و معرفت برداشته شد و

این پایان نامه به اتمام آمد؛

شایسته می دانم از استاد بزرگوارم جناب آقای دکتر محمد رضا نوربالا که راهنمایی های ایشان در طول
تحقیق هم چون فانوسی بوده است، که کشتی های سرگردان را به ساحل نجات می رساند، مشکر و
قدردانی نمایم.

از استاد کرائد در جناب آقای دکتر مصوّر نمازیان، که جست مشاوره و هدایت این پایان نامه دقت و
عنایت خود را دینغ نفرمودند کمال سپاسگذاری را دارم.

واز اساتید گر اتقدر: جناب آقای دکتر محمد کالوند و آقای دکتر حسین محمدی نش که مطالعه و داوری این
پایان نامه را تقبل نمودند، مشکر می نمایم

همچنین از تمامی دوستان خوبم که حاضرات دوران تحصیل با حضور شیرینشان رقم خورده است،
سپاسگذارم و بر ایشان آرزوی موافقیت دارم.

چکیده

در این تحقیق برای ارزیابی سطح انرژی پتانسیل بین مولکولی (IPS) سیستم F_2-F_2 به محاسبه‌ی ضریب دوم ویریال گاز فلوئور پرداخته شد. IPS‌ها با استفاده از سطح نظری QCISD(T) محاسبات در فاصله‌ی دمایی ۱۰۰ تا ۶۰۰ کلوین با استفاده از پتانسیل‌های تصحیح‌نشده و تصحیح‌شده با روش تصحیح از بالا به پایین (CP) انجام شد. علاوه بر این تأثیر فاکتور بولتزمان بر ضریب دوم ویریال نیز بررسی شد و مشاهده گردید که مقادیر به دست آمده با درنظر گرفتن این فاکتور بل مقادیر تجربی تفاوت کمتری دارد. اثر جسم سوم بر پتانسیل بین مولکولی یا به عبارت دیگر اعتبار و یا عدم اعتبار جمع پذیری جفت گونه‌ی پتانسیل‌ها در سیستم F_2-F_2 نیز مورد مطالعه قرار گرفت. بدین منظور منومر سوم فلوئور در سه جهت اصلی X, Y, Z و جهت‌های بین محوری XY, XZ و YZ به مرکز سیستم F_2-F_2 نزدیک شد. تمام محاسبات با از سطح نظری QCISD(T) به عنوان بالاترین سطح نظری محاسبات استفاده شد. تمام محاسبات با استفاده از Gaussian09 و در محیط Linux انجام گرفت. مشاهده شد که در فاصله ۶ آنگسترومی از مرکز سیستم F_2-F_2 اثر گونه‌ی سوم قابل چشم‌پوشی است.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱	فصل اول: مروری بر روش‌های محاسباتی نظری
۲	۱-۱) مقدمه
۳	۲-۱) روش‌های شیمی محاسباتی
۴	۱-۲-۱) روش‌های مکاریک مولکولی
۵	۲-۲-۱) روش‌های مکانیک کوانتومی
۶	۱-۲-۲-۱) روش‌های از اساس
۷	۱-۱-۲-۲-۱) تقریب بورن-اپنهایر
۸	۳-۲-۱) روش‌های گوسین
۹	۴-۲-۱) روش‌های وردشی
۱۰	۱-۴-۲-۱) سیستم‌های پوسته باز و بسته
۱۱	۳-۱) نظریه هارتی-فاک
۱۲	۱-۳-۱) معادله شرودینگر
۱۳	۴-۱) مجموعه‌ی پایه
۱۴	۱-۴-۱) مجموعه‌های پایه حداقل
۱۵	۲-۴-۱) مجموعه‌های پایه ظرفیتی شکافته
۱۶	۳-۴-۱) مجموعه‌های پایه قطبیده
۱۷	۴-۴-۱) مجموعه‌های همبستگی-سازگار
۱۸	۶-۴-۱) خطای قطع مجموعه‌ی پایه
۱۹	۷-۴-۱) خطای برهمنهی مجموعه‌ی پایه
۲۰	۵-۱) همبستگی الکترونی
۲۱	۱-۵-۱) روش برهمنش پیکربندی
۲۲	۱-۱-۵-۱) روش برهمنش پیکربندی کامل

.....	۲۶	۱-۵-۲) روش برهم‌کنش پیکربندی با برانگیختگی یگانه (CIS)
.....	۲۶	۱-۵-۳) روش برهم‌کنش پیکربندی با برانگیختگی یگانه و دوگانه (CISD)
.....	۲۷	۱-۵-۴) روش برهم‌کنش پیکربندی مربعی
.....	۲۷	۱-۵-۵) روش برهم‌کنش پیکربندی درجه ۲، با جایگزینی یگانه و دوگانه (QCISD)
.....	۲۸	۱-۵-۶) روش خوش‌های جفت‌شده
.....	۲۸	۱-۶) نظریه اختلال مولر- پلست
.....	۳۰	۱-۷) ساختار برنامه
.....	۳۱	۱-۸) نظریه‌ی تابعیت چگالی
.....	۳۲	۱-۹) پتانسیل‌های بعن مولکولی
.....	۳۴	۱-۹-۱) پتانسیل برهم‌کنش برد بلند
.....	۳۵	۱-۹-۲) پتانسیل برهم‌کنش برد کوتاه
.....	۳۵	۱-۱۰) ضریب دوم ویریال
.....	۳۷	۱-۱۰-۱) منشاء معادله‌ی حالت ویریال
.....	۴۲	۱-۱۰-۲) بررسی معادله‌ی حالت ویریال از طریق مکانیک آماری
.....	۴۵	۱-۱۰-۳) توصیف کلاسیکی ضریب دوم ویریال
.....	۴۸	۱-۱۱) برهم‌کنش‌های چندذره‌ای و اثر گونه‌ی سوم
.....	۵۴	۱-۱۲) دانسترهایی درباره فلوئور
.....	۵۵	۱-۱۲-۱) تاریخچه‌ی فلوئور
.....	۵۵	۱-۱۲-۲) کاربردهای فلوئور
.....	۶۵	۱-۱۲-۳) خواص فیزیکی فلوئور
.....	۵۸	۱-۱۲-۴) خواص شیمیایی فلوئور
.....	۵۸	۱-۱۲-۵) ترکیبات فلوئور
.....	۵۸	۱-۱۲-۶) تأثیر فلوئور بر انسان، تغذیه و سلامتی
.....	۶۴	۱-۱۲-۷) نحوه‌ی عمل فلوئور در بدن

.....۶۱۸-۱) منابع غذایی فلوئور
.....۶۲۹-۱) اثرات فلوئور بر محیط زیست
.....۶۳فصل دوم: محاسبه ضریب دوم ویریال گاز فلوئور با استفاده از روش-QCISD(T)/Aug-cc-pVTZ
.....۶۴۱-۲) مقدمه
.....۶۵۲-۲) تاریخچه‌ی محاسباتی ضریب دوم وی‌طل
.....۷۵۳-۲) شروعه‌ی محاسباتی ضریب دوم وی‌طل برای مولکول گازی F_2
.....۹۶۴-۲) نتیجه‌گیری
.....۹۹فصل سوم: بررسی اثر گونه‌ی سوم سیستم F_2-F_2 با مجموعه پایه aug-cc-pVTZ
.....۱۰۰۱-۳) مقدمه
.....۱۰۲۲-۳) تاریخچه
.....۱۱۳۳-۳) بررسی اثر گونه‌ی سوم بر پتانسیل بین مولکولی سیستم F_2-F_2
.....۱۲۹۴-۳) نتیجه‌گیری
.....۱۳۱مراجع

فهرست جداول

	<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
.....	۵۷	جدول (۱-۱) خواص فیزیکی ف لؤور
.....	جدول (۱-۲) ضریب دوم ویژل مولکول F_2 با پتانسیل تصحیح شده و تصحیح نشده در دامنه‌ی
.....	۸:	دماهی ۱۰۰ تا ۶۰۰ کلوین
.....	جدول (۲-۲) بررسی اثر وزن آماری بر مقادی ضریب دوم ویژل مولکول F_2 با پتانسیل‌های
.....	۸۱.....	تصحیح شده در دامنه‌ی دماهی ۱۰۰ تا ۶۰۰ کلوین
.....	جدول (۳-۲) ضریب دوم ویژل مولکول F_2 با استفاده از پتانسیل تصحیح شده و تصحیح نشده
.....	۸۲.	در دامنه‌ی دماهی ۱۰۰ تا ۶۰۰ کلوین برای $\theta_2 = 0^\circ, 45^\circ$ و 90°
.....	جدول (۴-۲) ضریب دوم ویژل مولکول F_2 با استفاده از پتانسیل تصحیح شده در دامنه‌ی
.....	۸۳.	دماهی ۱۰۰ تا ۶۰۰ کلوین و $\phi = 0^\circ$ و $\theta_2 = 30^\circ, 45^\circ, 60^\circ$ و 90°
.....	جدول (۵-۲) ضریب دوم ویژل مولکول F_2 با استفاده از پتانسیل تصحیح نشده در دامنه‌ی
.....	۸۴.	دماهی ۱۰۰ تا ۶۰۰ کلوین و $\phi = 0^\circ$ و $\theta_2 = 30^\circ, 45^\circ, 60^\circ$ و 90°
.....	جدول (۶-۲) ضریب دوم ویژل مولکول F_2 با استفاده از پتانسیل تصحیح شده در دامنه‌ی
.....	۸۵	دماهی ۱۰۰ تا ۶۰۰ کلوین و $\phi = 45^\circ$ و $\theta_2 = 0^\circ, 30^\circ, 45^\circ, 60^\circ$ و 90°
.....	جدول (۷-۲) ضریب دوم ویژل مولکول F_2 با استفاده از پتانسیل تصحیح نشده در دامنه‌ی
.....	۸۶.	دماهی ۱۰۰ تا ۶۰۰ کلوین و $\phi = 45^\circ$ و $\theta_2 = 0^\circ, 30^\circ, 45^\circ, 60^\circ$ و 90°
.....	جدول (۸-۲) ضریب دوم ویژل مولکول F_2 با استفاده از پتانسیل تصحیح شده در دامنه‌ی
.....	۸۷.	دماهی ۱۰۰ تا ۶۰۰ کلوین و $\phi = 60^\circ$ و $\theta_2 = 0^\circ, 30^\circ, 45^\circ, 60^\circ$ و 90°
.....	جدول (۹-۲) ضریب دوم ویژل مولکول F_2 با استفاده از پتانسیل تصحیح نشده در دامنه‌ی
.....	۸۸	دماهی ۱۰۰ تا ۶۰۰ کلوین و $\phi = 60^\circ$ و $\theta_2 = 0^\circ, 30^\circ, 45^\circ, 60^\circ$ و 90°
.....	جدول (۱۰-۲) ضریب دوم ویژل مولکول F_2 با استفاده از پتانسیل تصحیح شده در دامنه‌ی
.....	۸۹	دماهی ۱۰۰ تا ۶۰۰ کلوین و $\phi = 90^\circ$ و $\theta_2 = 0^\circ, 30^\circ, 45^\circ, 60^\circ$ و 90°

جدول (۱۱-۲) ضریب دوم ویژل مولکول F_2 با استفاده از پتانسیل تصحیح نشده در دامنه‌ی

.....۹.۶ دمایی ۱۰۰ تا ۶۰۰ کلویی و $\theta_2 = 90^\circ$ برابر $0^\circ, 30^\circ, 45^\circ, 60^\circ$ و 90°

جدول (۱۲-۲): ضریب دوم ویریال مولکول F_2 با پتانسیل‌های تصحیح نشده و تصحیح شده در

.....۹.۱ دامنه‌ی دمایی ۱۰۰ تا ۳۵۰ کلوین

جدول (۱۳-۲): تأثیر فاکتور بولتزمن بر داده‌های ضریب دوم ویریال با استفاده از پتانسیل‌های

.....۹.۲ تصحیح شده

جدول (۱۴-۲): ضریب دوم ویریال با استفاده از پتانسیل‌های تصحیح نشده و تصحیح شده برای

.....۹.۳ زاویه‌ی θ_2 برابر $0^\circ, 45^\circ$ و 90°

جدول (۱۵-۲): داده‌های ضریب دوم ویریال مولکول F_2 با مجموعه‌پایه *31G -6 با استفاده

از پتانسیل‌های تصحیح شده و تصحیح نشده در دامنه‌ی دمایی ۱۰۰ تا ۳۵۰ کلوین.

جدول (۱۶-۲): داده‌های ضریب دوم ویریال مولکول F_2 با مجموعه‌پایه *31G -6 با استفاده

از پتانسیل‌های تصحیح شده برای زاویه‌ی θ_2 برابر $0^\circ, 45^\circ$ و 90° در دامنه دمایی

.....۹.۵ ۱۰۰ تا ۳۵۰ کلوین.

جدول (۱-۳) آرایه‌ی Z مربوط به بهینه کردن سیستم F_2-F_2

جدول (۲-۳) خلاصه‌ای از کارهای تحقیقاتی انجام شده روی اثر جسم سوم سیستم F_2-F_2

فهرست شکل‌ها

صفحه	عنوان
.....۷۶	شکل (۱-۲) نمایش هندسه‌ی عمومی سیستم F_2 - F_2 مطالعه‌شده در این تحقیق
.....۸۰	شکل (۲-۲) ضریب دوم وی‌طلی گاز فلوئور بر حسب دما با استفاده از پتانسیل تصحیح شده و پتانسیل تصحیح نشده
.....۸۱(۳-۲) ضریب دوم وی‌طلی گاز فلوئور بر حسب دما با درنظر گرفتن وزن آماری و بدون درنظر گرفتن وزن آماری
.....۸۲(۴-۲) ضریب دوم وی‌طلی با استفاده از پتانسیل تصحیح شده و $\theta_2 = 45^\circ$ برابر
.....۸۳(۵-۲) ضریب دوم وی‌طلی گاز فلوئور بر حسب دما با استفاده از پتانسیل تصحیح شده برای زوایی ϕ مساوی 30° و 45° ، 30° و 60° و
.....۸۴(۶-۲) ضریب دوم وی‌طلی گاز فلوئور بر حسب دما با استفاده از پتانسیل تصحیح نشده برای زوایی ϕ مساوی 30° و 45° ، 30° و 60° و
.....۸۵(۷-۲) ضریب دوم وی‌طلی گاز فلوئور بر حسب دما با پتانسیل تصحیح شده برای زوایی ϕ مساوی 45° و $\theta_2 = 0^\circ$ برابر
.....۸۶(۸-۲) ضریب دوم وی‌طلی گاز فلوئور بر حسب دما با استفاده از پتانسیل تصحیح نشده برای زوایی ϕ مساوی 45° و 30° ، 0° برابر
.....۸۷(۹-۲) ضریب دوم وی‌طلی گاز فلوئور بر حسب دما با استفاده از پتانسیل تصحیح شده برای زوایی ϕ مساوی 60° و $\theta_2 = 0^\circ$ برابر

شكل (۱۰-۲) ضریب دوم وی‌ظلل گاز فلوئور بر حسب دما با استفاده از پتانسیل

تصحیح نشده برای زاویه ϕ مساوی 60° و θ_2 برابر $0^\circ, 30^\circ, 45^\circ, 60^\circ$ و

.....۸۸ 90°

شكل (۱۱-۲) ضریب دوم وی‌ظلل گاز فلوئور بر حسب دما با استفاده از پتانسیل

تصحیح شده برای زاویه ϕ مساوی 90° و θ_2 برابر $0^\circ, 30^\circ, 45^\circ$

.....۸۹ 60°

شكل (۱۲-۲) ضریب دوم وی‌ظلل گاز فلوئور بر حسب دما با استفاده از پتانسیل

تصحیح شده برای زاویه ϕ مساوی 90° و θ_2 برابر $0^\circ, 30^\circ, 45^\circ, 60^\circ$ و

.....۹۰ 90°

شكل (۱۳-۲) ضریب دوم ویریال گاز فلوئور به عنوان تابعی از دمایا استفاده از

.....۹۱ پتانسیل های تصحیح شده و تصحیح نشده. در سطح نظری 2 MP2

شكل (۱۴-۲) ضریب دوم ویریال گاز فلوئور به عنوان تابعی از دما با در نظر گرفتن

.....۹۴ وزن آماری و بدون وزن آماری بولتزمان در سطح نظری 2 MP2

شكل (۱۵-۲) ضریب دوم ویریال گاز فلوئور به عنوان تابعی از دما برای زاویه θ_2

برابر $0^\circ, 45^\circ$ و 90° و ضریب دوم ویریال کلی تصحیح شده. در سطح

.....۹۳ نظری 2 MP2

شكل (۱۶-۲) ضریب دوم ویریال گاز فلوئور با مجموعه پایه $G-31G^*$ با استفاده از

.....۹۴ پتانسیل تصحیح نشده به عنوان تابعی از دما.

شكل (۱۷-۲) ضریب دوم ویریال گاز فلوئور به عنوان تابعی از دما با مجموعه پایه

.....۹۵ $G-31G^*$ با استفاده از پتانسیل تصحیح شده برای زاویه θ_2 برابر 0° ,

.....۹۵ و ضریب دوم ویریال کلی تصحیح شده 45° و 90°

شكل (۱-۳) هندسه ای مورد استفاده در بررسی اثر گونه ای سوم برای نزدیک شدن

.....۱۱۶ منomer F_2 سوم در صفحه xy

شکل(۲-۳) انرژی مربوط به اثر گونه‌ی سوم در جهات x, y و z برای نزدیک

.....۱.۱.۸ شدن منومر سوم به سیستم F_2 - F_2 بر حسب فاصله

شکل(۳-۳) انرژی مربوط به اثر گونه‌ی سوم در جهت X برای نزدیک شدن

.....۱.۱.۹... منومر سوم به سیستم F_2 - F_2 بر حسب فاصله

شکل(۴-۳) انرژی مربوط به اثر گونه‌ی سوم در جهت Y برای نزدیک شدن

.....۱.۲:... منومر سوم به سیستم F_2 - F_2 بر حسب فاصله

شکل(۵-۳) انرژی مربوط به اثر گونه‌ی سوم در جهت Z برای نزدیک شدن

.....۱.۲:... منومر سوم به سیستم F_2 - F_2 بر حسب فاصله

شکل(۶-۳) انرژی مربوط به اثر گونه‌ی سوم در جهت XY برای نزدیک شدن

.....۱.۲.۱... منومر سوم به سیستم F_2 - F_2 بر حسب فاصله

شکل(۷-۳) انرژی مربوط به اثر گونه‌ی سوم در جهت YZ برای نزدیک شدن

.....۱.۲.۱... منومر سوم به سیستم F_2 - F_2 بر حسب فاصله

شکل(۸-۳) انرژی مربوط به اثر گونه‌ی سوم در جهت XZ برای نزدیک شدن

.....۱.۲.۲... منومر سوم به سیستم F_2 - F_2 بر حسب فاصله

شکل (۹-۳) انرژی مربوط به اثر گونه‌ی سوم برای نزدیک شدن منومر F_2 سوم بر

.....۱.۲.۲. روی محور x به سیستم F_2 - F_2 به عنوان تابعی از R_{TB}

شکل (۱۰-۳) انرژی مربوط به اثر گونه‌ی سوم برای نزدیک شدن منومر F_2 سوم بر

.....۱.۲.۳. روی محور y به سیستم F_2 - F_2 به عنوان تابعی از R_{TB}

شکل (۱۱-۳) انرژی مربوط به اثر گونه‌ی سوم برای نزدیک شدن منومر F_2 سوم بر

.....۱.۲.۴. روی محور z به سیستم F_2 - F_2 به عنوان تابعی از R_{TB}

شکل (۱۲-۳) انرژی مربوط به اثر گونه‌ی سوم برای نزدیک شدن منومر F_2 سوم بر

.....۱.۲.۴. روی محور xy به سیستم F_2 - F_2 به عنوان تابعی از R_{TB}

شکل (۱۳-۳) انرژی مربوط به اثر گونه‌ی سوم برای نزدیک شدن منومر F_2 سوم بر

.....۱.۲.۵. روی محور xz به سیستم F_2 - F_2 به عنوان تابعی از R_{TB}

..... ۱۴-۳) انرژی مربوط به اثر گونه‌ی سوم برای نزدیک شدن منومر F_2 سوم بر

..... ۱۵-۴) روى محور yz به سیستم F_2-F_2 بهعنوان تابعی از از R_{TB}

..... ۱۵-۳) انرژی مربوط به اثر گونه‌ی سوم برای نزدیک شدن منومر F_2 سوم بر

..... ۱۶-۴) روى محور x به سیستم F_2-F_2 بهعنوان تابعی از از R_{TB}

..... ۱۶-۳) انرژی مربوط به اثر گونه‌ی سوم برای نزدیک شدن منومر F_2 سوم بر

..... ۱۷-۴) روى محور y به سیستم F_2-F_2 بهعنوان تابعی از از R_{TB}

..... ۱۷-۳) انرژی مربوط به اثر گونه‌ی سوم برای نزدیک شدن منومر F_2 سوم بر

..... ۱۷-۲) روى محور z به سیستم F_2-F_2 بهعنوان تابعی از از R_{TB}

..... ۱۸-۴) انرژی مربوط به اثر گونه‌ی سوم برای نزدیک شدن منومر F_2 سوم بر

..... ۱۸-۳) روى محور xy به سیستم F_2-F_2 بهعنوان تابعی از از R_{TB}

..... ۱۹-۴) انرژی مربوط به اثر گونه‌ی سوم برای نزدیک شدن منومر F_2 سوم بر

..... ۱۹-۳) روى محور xz به سیستم F_2-F_2 بهعنوان تابعی از از R_{TB}

..... ۲۰-۴) انرژی مربوط به اثر گونه‌ی سوم برای نزدیک شدن منومر F_2 سوم بر

..... ۲۰-۳) روى محور yz به سیستم F_2-F_2 بهعنوان تابعی از از R_{TB}

